

## СИНАНТРОПІЗАЦІЯ ФЛОРИ ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМ ПІД ВПЛИВОМ БОЙОВИХ ДІЙ

Хом'як І. В.

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Військова агресія Російської Федерації проти України та терористичні методи її ведення завдають не лише людських втрат та економічних збитків, а й шкоду для довкілля в планетарному масштабі. В результаті бойових дій знищуються великі масиви природних екосистем, критично зменшується обсяг їхніх екосистемних послуг, а навколишнє середовище забруднюється небезпечними речовинами. Перед українською і світовою екологією стоять задачі усестороннього дослідження впливу бойових дій на довкілля, прогнозування його наслідків та розробка заходів щодо їхнього подолання.

Проведення бойових дій супроводжується кількома типами антропогенного тиску на лісові екосистеми: обстріли, мінування, спорудження фортифікаційних споруд, переміщення людей та техніки. Кожен тип антропогенного тиску має свої особливості впливу на конкретні компоненти лісових оселищ, однак, синантропізації флори і рослинності лісів сприяє обмежена кількість факторів (Хом'як, 2018). Їх можна звести до кількох груп. Перша – це порушення ґрунтового та рослинного покриву, спричинені механічним або термо-механічними явищами. За звичай, це відбувається через обстріли артилерійськими засобами, підриви вибухових пристроїв вагою більше 0,1 кг, спорудження фортифікаційних споруд, переміщення важкої техніки та регулярне переміщення по одному маршруту значних груп особового складу. В результаті, порушується система упаковки еконіш. Такі локалітети стають ціллю для проникнення видів із стадій сукцесій, які передують утворенню лісів.

Друга група впливів – це переміщення видів за меж ареалу під час перекидання із віддалених регіонів техніки, боєприпасів та інших предметів військового призначення. Такі переміщення здійснюються, як українською армією, так і окупаційними військами. У нашому випадку охоплюється більш широка територія, тому що озброєння, боєприпаси та інші види матеріально-технічного забезпечення отримуються із усього світу – від Австралії й Африки до Індостану та Північної Америки. Окупаційні війська здійснюють спорадичне переміщення потенційно інвазійних видів в основному із території Євразії – від Корейського півострова і до берегів Оманської затоки. Така ситуація створює ідеальні умови для поширення інвазійних видів із усіх регіонів планети на територію України.

Поєднання цих двох груп впливів має взаємно підсилюючий та кумулятивний ефект. Це призводить заміщення характерних видів природних лісових екосистем синантропними. Синантропізація відбувається за рахунок аборигенних або натуралізованих синантропних рослин та із участю інвазійних видів трансформерів (Kotsiuba et al. 2023). При цьому, лісові ценози різних класів рослинних угруповань зміщуються або й повністю перетворюються на рослинність класу *Robinietaea Jurco ex Hadac et Sofron 1980* (Дубина та ін. 2019).

### Літературні джерела:

1. Продромус рослинності України / Д. В. Дубина та ін. Київ: Наукова думка, 2019. 784 с.
2. Хом'як І.В. Особливості антропогенного впливу на природну динаміку екосистем Українського Полісся. *Екологічні науки*. 2018. №1 (20). Т. 2. С. 69–73.
3. Kotsiuba I. Y., Khomiak I. V., Bren A., Shamonina M. Ecological strategies of plants in the process of restoration of disrupted natural ecosystems of Ukrainian Polissia. *Ukrainian Journal of Natural Sciences*. 2023. Vol. 3. P. 186-198